

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 33/2023-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Mikulášom Buzgóom, advokátska kancelária, Štúrova 20, Košice, proti postupu Okresného súdu Kežmarok v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cb 7/2001 a jeho uznesení z 8. augusta 2022 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. októbra 2022 domáha vyslovenia porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Kežmarok (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cb 7/2001 a jeho uznesením z 8. augusta 2022. Požaduje ďalej, aby bolo uznesenie okresného súdu zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Domáha sa tiež priznania finančného zadostučinenia 2 500 eur od okresného súdu, ale aj náhrady trov konania 410,92 eur na účet právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených listinných dôkazov vyplýva nasledovný skutkový stav veci:

3. Sťažovateľ sa ako žalobca 1 žalobou podanou v roku 1993 Krajskému súdu v Košiciach a neskôr od roku 2001 vedenou okresným súdom pod sp. zn. 2 Cb 7/2001 domáhal určenia svojho majetkového podielu v [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“).

4. Podaním z 13. októbra 2016 sťažovateľ a právni nástupcovia pôvodného žalobcu [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a zomrelého 5. 8. 2011, [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] upravili žalobný petit tak, že sťažovateľ sa domáhal od žalovaného zaplataenia čiastky 36 950,92 eur ako peňažnej protihodnoty jeho majetkového

podielu u žalovaného a právni nástupcovia pôvodného žalobcu [REDACTED] sa domáhali určenia, že jeho majetkový podiel vo výške 35 552,54 eur patrí do dedičstva po ňom. Uznesením okresného súdu č. k. 2 Cb 7/2001-595 z 25. januára 2017 bola takáto zmena žaloby pripustená.

5. Podaním z 24. júna 2019 sťažovateľ žiadal rozhodnúť podľa upraveného návrhu petitu tak, aby bol žalovaný zaviazaný zaplatiť mu 1 113 183,50 Sk (36 950,92 eur) a úroky z omeškania vo výške 17,6 % počítané od 28. februára 1996 do zaplatenia ako súdom určený majetkový podiel. Na pojednávaní okresného súdu 24. júna 2019 sťažovateľ navrhol, aby súd určil, že žalovaný je povinný zaplatiť mu 1 113 183,50 Sk, ktorý obnos zodpovedá sume 36 950,92 eur s úrokmi z omeškania.

6. Rozsudkom okresného súdu č. k. 2 Cb 7/2001-748 z 27. júna 2019 bolo určené, že majetkový podiel sťažovateľa predstavuje na majetku žalovaného hodnotu 36 950,92 eur.

7. Na základe odvolania žalovaného rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 Cob 50/2020-994 z 11. marca 2021 bol rozsudok okresného súdu v časti o určenie, že majetkový podiel sťažovateľa na majetku žalovaného predstavuje hodnotu 36 950,92 eur, zrušený a v tejto časti bolo konanie zastavené. Vec bola vrátená okresnému súdu na rozhodnutie o predmete konania.

8. Podľa názoru krajského súdu bolo jeho povinnosťou v prvom rade vysporiadať sa s procesnými návrhmi sťažovateľa prednesenými v priebehu predmetného konania, ktoré spôsobili zmätočnosť konania. Krajský súd sa nestotožnil s okresným súdom v konštatovaní, že v konaní išlo stále len o určenie výšky majetkového podielu, pričom jeho vydanie nebolo v konaní preferované a ani dokazovanie k nemu sa špeciálne nevykonávalo. Takýto záver nie je v súlade s obsahom podaní sťažovateľa a vyvracia ho aj návrh sťažovateľa z 8. augusta 2019 na doplnenie rozsudku, ktorým žiadal rozhodnúť aj o povinnosti žalovaného plniť, teda žiadaný majetkový podiel s príslušným úrokom aj zaplatiť.

9. Porovnaním úprav petitu žaloby podľa krajského súdu je potrebné dospieť k záveru, že sťažovateľ sa týmito úpravami domáhal rovnakého nároku, teda zaplatenia konkrétnej sumy v jeho prospech. Keďže okresný súd naposledy pripustil zmenu žaloby uznesením z 25. januára 2017, predmetom žaloby sa stal výlučne takto uplatnený nárok. Preto pokiaľ okresný súd určil hodnotu majetkového podielu sťažovateľa na majetku žalovaného sumou 36 950,92 eur a nerozhodol o požadovanom zaplatení tejto sumy, rozhodol o nároku, ktorý v čase jeho rozhodovania nebol predmetom konania. Z tohto dôvodu bolo potrebné výrok o určení hodnoty majetkového podielu sťažovateľa zrušiť a konanie o tomto určení (ktoré v skutočnosti už nebolo predmetom konania v dôsledku zmeny žalobného petitu) zastaviť. Pokiaľ ide o zamietnutie žaloby právnych nástupcov pôvodného žalobcu [REDACTED] o určenie, že jeho majetkový podiel vo výške 35 552,54 eur patrí do dedičstva po ňom, bolo potrebné rozsudok okresného súdu zmeniť a žalobu v tejto časti zamietnuť, keďže z vykonaného dokazovania je zrejmé, že pôvodný žalobca [REDACTED] prijal podielnícké listy, s ktorými prípadne aj obchodoval, resp. akceptoval ich pôvodnú hodnotu. Voľná obchodovateľnosť podielníckych listov vytvorila priestor aj na zmenu ich pôvodnej hodnoty. Opakované vyporiadanie tohto majetkového podielu by spôsobilo právnu neistotu. Uvedené družstevné podielnícké listy na doručiteľa boli predmetom dedičského konania po [REDACTED].

10. Proti rozsudku krajského soudu č. k. 4 Cob 50/2020-994 z 11. marca 2021 s'ťažovateľ podal dovolanie, a to proti výroku, ktorým sa zmenil rozsudok okresného soudu v zamietajúcej časti o určenie, že suma 35 552,54 eur patrí do dedičstva po nebohom [REDAKOVANÉ].

11. Z výzvy okresného soudu č. k. 2 Cb 7/2001 z 26. júla 2021 vyplýva, že žalovaný má zaplatiť súdny poplatok 99,50 eur za odvolanie z 30. júla 2019 podané proti rozsudku okresného soudu č. k. 2 Cb 7/2021-748 z 27. júna 2019, pričom k úhrade tohto súdneho poplatku žalovaným došlo 27. júla 2021.

12. Z výzvy okresného soudu č. k. 2 Cb 7/2001 z 26. júla 2021 vyplýva, že s'ťažovateľ má zaplatiť súdny poplatok 199 eur za dovolanie podané proti uzneseniu krajského soudu.

13. Z vyjadrenia žalovaného z 9. septembra 2021 reagujúceho na dovolanie s'ťažovateľa vyplýva, inter alia, že vzhľadom na zmenu žaloby zo 17. októbra 2016, na základe ktorej s'ťažovateľ už nepožaduje vydanie určujúceho výroku, ale výroku na plnenie, je namieste vyrubiť mu súdny poplatok za podané dovolanie zo sumy 36 950,92 eur, zaplataenia ktorej sa od pripustenia zmeny žalobného petitu domáha.

14. Z výzvy okresného soudu č. k. 2 Cb 7/2001 z 29. októbra 2021 vyplýva, že s'ťažovateľ má zaplatiť súdny poplatok 4 434,50 eur za dovolanie podané proti výroku rozsudku krajského soudu vyslovenému v odseku 2 výrokovej časti (t. j. proti výroku, ktorým sa zrušuje rozsudok okresného soudu v časti o určenie, že majetkový podiel s'ťažovateľa predstavuje na majetku žalovaného hodnotu 36 950,92 eur a v tejto časti sa konanie zastavuje, pozn.).

15. Z námietky zaujatosti sudcu okresného soudu z 22. novembra 2021 podanej s'ťažovateľom vyplýva, že s poukazom na výzvy okresného soudu z 26. júla 2021, resp. z 29. októbra 2021 na zaplataenie súdneho poplatku za podané dovolanie vo výške 199 eur, resp. 4 434,50 eur s'ťažovateľ uplatňuje námietku zaujatosti sudcu JUDr. Juraja Šteffela (ďalej len „zákonný sudca“) z týchto dôvodov:

15.1. K úhrade súdneho poplatku za dovolanie proti rozsudku krajského soudu vo výške 4 434,50 eur bol s'ťažovateľ taktiež vyzvaný výzvou z 29. októbra 2021, a to zrejme na základe argumentácie žalovaného uvedenej v jeho vyjadrení z 9. septembra 2021, ktorým reagoval na dovolanie s'ťažovateľa.

15.2. Obe výzvy na úhradu súdneho poplatku sa týkajú toho istého spoplatneného úkonu, teda dovolania s'ťažovateľa proti rozsudku krajského soudu č. k. 4 Cob 50/2020. Z tohto dôvodu s'ťažovateľ považuje výzvu okresného soudu z 29. októbra 2021 za doplatok súdneho poplatku za ten istý procesný úkon.

15.3. Nenamieta procesný postup zákonného sudcu v jeho rozhodovacej činnosti, ale namieta skutočnosť, že obdobné zistenie nevedlo u žalovaného k dorubeniu súdneho poplatku za odvolanie proti rozsudku okresného soudu.

15.4. Na základe poznatkov získaných nahliadnutím do súdneho spisu 18. novembra 2021 dospel k názoru, že zákoný sudca nekonal voči žalovanému v súvislosti s dorubéním súdneho poplatku za podané odvolanie proti rozsudku okresného soudu z 27. júna 2019 obdobne. Preto má dôvodné pochybnosti o nezaujatosti zákonného sudcu, ktorý rovnakým spôsobom nepostupoval ohľadom

správnej výšky súdneho poplatku z odvolania tak, ako to urobil v prípade súdneho poplatku z dovolania.

15.5. V súvislosti s lehotou podľa § 53 ods. 1 Civilného sporového poriadku poukazuje na dátum nazretia do súdneho spisu (18. novembra 2021), keď sa prvýkrát dozvedel o tom, že žalovaný nebol vyzvaný na doplatenie súdneho poplatku za ním podané odvolanie proti rozsudku okresného súdu.

15.6. Tým, že zákonný sudca vo veci doplatenia súdneho poplatku z dovolania konal na základe podnetu žalovaného, hoci zároveň nepostupoval takto aj voči žalovanému v súvislosti s doplatením súdneho poplatku z odvolania, prejavil zaujatosť vo veci.

15.7. Sťažovateľ je presvedčený o tom, že žalovaný musel získať informáciu o vyrubení súdneho poplatku sťažovateľovi bez nahliadnutia do súdneho spisu, keďže v tomto sa záznamy o nahliadnutí do spisu žalovaným nenachádzajú.

15.8. V rozdielnom prístupe zákonného sudcu k určeniu a dodatočnému doplateniu súdneho poplatku u neho a žalovaného treba vidieť zaujatosť sudcu, preto požiadal o predloženie veci na rozhodnutie o námietke zaujatosti na krajský súd.

16. Sťažovateľ namieta aj správnosť dorubenia súdneho poplatku za podané dovolanie s poukazom na ustanovenie § 6 ods. 2 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“), podľa ktorého *„Ak je sadzba poplatku ustanovená za konanie, rozumie sa tým konanie na jednej inštancii. Poplatok podľa rovnakej sadzby sa vyberá aj v odvolacom konaní vo veci samej. Poplatok za dovolanie a kasačnú sťažnosť sa vyberá vo výške dvojnásobku poplatku ustanoveného v sadzobníku.“*

17. Návrhom z 20. decembra 2021 sťažovateľ požiadal o oslobodenie od súdneho poplatku z dovolania v rozsahu 90 % s tým, že súdne poplatky sú zo strany okresného súdu zle vyrubené a že ide o jeho rozdielny prístup k stranám, keďže súdne poplatky sú im vyrubované rôzne. Svoje majetkové a príjmové pomery nezdokladoval.

18. Uznesením okresného súdu č. k. 2 Cb 7/2001-1108 z 10. januára 2022 sťažovateľovi nebolo priznané oslobodenie od súdneho poplatku za dovolanie a zároveň dovolacie konanie bolo pre nezaplatenie súdneho poplatku zastavené.

19. Na základe odvolania sťažovateľa uznesením krajského súdu č. k. 7 Cob 27/2022-1129 z 23. júna 2022 bolo uznesenie okresného súdu vo výroku o zastavení konania a o trovách konania zrušené a v rozsahu zrušenia bola vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Zároveň bolo odmietnuté odvolanie sťažovateľa proti výroku uznesenia okresného súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov.

19.1. Podľa názoru krajského súdu proti uzneseniu o priznaní alebo nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov nie je prípustné odvolanie (§ 357 Civilného sporového poriadku).

19.2. Pokiaľ ide o zastavenie konania, okresný súd rozhodol predčasne, keďže z ustálenej súdnej praxe a z názorov doktríny vyplýva, že po rozhodnutí o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov je potrebné poskytnúť strane opätovne primeranú lehotu na zaplatenie súdneho poplatku a opätovne ju na takéto zaplatenie vyzvať, čo sa však nestalo. Preto sťažovateľ bude musieť byť

opätovne vyzvaný na zaplataenie súdneho poplatku a bude mu musieť byť poskytnutá primeraná lehota na jeho zaplataenie.

20. Z výzvy okresného súdu č. k. 2 Cb 7/2001 zo 7. júla 2022 vyplýva, že sťažovateľ má zaplatiť súdny poplatok 4 235,50 eur za dovolanie podané proti výroku rozsudku krajského súdu vyslovenému v odseku 2 výrokovej časti, a to v lehote 10 dní.

21. Z podania sťažovateľa z 27. júla 2022 reagujúceho na výzvu okresného súdu zo 7. júla 2022 vyplýva, že výzva nie je v súlade s uznesením krajského súdu č. k. 7 Cob 27/2022 z 23. júna 2022. Krajský súd uviedol, že sťažovateľovi má byť v novej výzve na zaplataenie súdneho poplatku poskytnutá primeraná lehota na jeho zaplataenie. Výzva okresného súdu zo 7. júla 2022 bola sťažovateľovi doručená v čase jeho ochorenia na COVID-19, pričom pozitívny výsledok testu na COVID-19 má aj jeho manželka a jeho matka a je v izolácii. Keďže nemá žiadnych zamestnancov, nemá ani možnosť predložiť potvrdenie o mesačnom príjme, ktoré je cca 70 eur. Nemá teda možnosť uvádzať údaje k žiadosti o poskytnutie oslobodenia od súdneho poplatku v rozsahu 90 %. Žiada preto o poskytnutie primeranej lehoty pre účely vyplnenia tlačiva pre dokladovanie pomerov s tým, že po jej uplynutí doručí okresnému súdu príslušné doklady.

22. Uznesením okresného súdu č. k. 2 Cb 7/2001-1142 z 8. augusta 2022 bolo dovolacie konanie zastavené a žalovanému sa náhrada trov dovolacieho konania nepriznala.

22.1. Podľa názoru okresného súdu hoci sťažovateľ bol výzvou zo 7. júla 2022 vyzvaný na zaplataenie súdneho poplatku za dovolanie, tento nezaplatil, v dôsledku čoho bolo potrebné dovolacie konanie zastaviť podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch.

II.

Argumentácia sťažovateľa

23. O námietke zaujatosti zákonného sudcu vyplývajúcej z podania sťažovateľa z 22. novembra 2021 dosiaľ nebolo rozhodnuté, ba zákonný sudca, ale ani okresný súd sa k námietke zaujatosti vôbec nevyjadrili a táto ani nebola predložená nadriadenému súdu pre účely rozhodnutia o nej. Pritom úkony zákonného sudcu, ktorý viacerými výzvami požadoval od sťažovateľa zaplataenie súdneho poplatku z toho istého úkonu (dovolania proti rozsudku krajského súdu) v rôznych sumách (od 199 eur po 4 434,50 eur) už nie sú procesným postupom súdu s následkami podľa ustanovenia § 49 ods. 3 Civilného sporového poriadku a nezakladajú dôvod na upustenie od rozhodovania o námietke zaujatosti.

24. Okresný súd poznal obsah námietky sťažovateľa smerujúcej k rozdielnej výške súdneho poplatku z odvolania žalovaného a dovolania sťažovateľa. Prekážkou rovnosti strán pred súdom je stav rozdielneho vyrubenia súdneho poplatku za dovolacie konanie v prípade sťažovateľa a za odvolacie konanie v prípade žalovaného.

25. Ak bol súdny poplatok z odvolania vyrubený žalovanému vo výške 99,50 eur, potom súdny poplatok z dovolania podaného sťažovateľom mal byť vo výške 199 eur. Naopak, ak bol sťažovateľovi vyrubený súdny poplatok z dovolania vo výške 4 434,50 eur, potom žalovaný mal zaplatiť za podané odvolanie súdny poplatok vo výške 4 350,20 eur.

26. Ak čo len jeden z výpočtov výšky súdneho poplatku nie je správny, treba to považovať za stav, a nie za dôsledok postupu súdu, resp. za jeho „nepostup“, čo však nie je dôvodom na použitie ustanovenia § 49 ods. 3 Civilného sporového poriadku.

27. Dôvodom zaujatosti zákonného sudcu je aj zistenie sťažovateľa vyplývajúce z nazretia do súdneho spisu 18. novembra 2021, podľa ktorého súdny spis neobsahuje žiadny záznam z relevantného obdobia o nahliadnutí do súdneho spisu zo strany žalovaného, čo by tomuto umožnilo zistiť, v akej výške uhradil súdny poplatok sťažovateľ. Sťažovateľ preto nevie uviesť, odkiaľ pochádza vedomosť žalovaného o tom, že sťažovateľ uhradil súdny poplatok vo výške 199 eur.

28. Vzhľadom na uvedené námietky vo veci konal a rozhodoval zaujatý zákonný sudca.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

29. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

30. Ústavnú sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú, preto ju odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

31. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

32. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len

v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

33. Z pohľadu ústavného súdu sa javí ako rozhodujúca tá skutočnosť, že dovolanie sťažovateľa nesmerovalo proti tomu výroku rozsudku krajského súdu, ktorý sa týka sťažovateľa, ale proti výroku, ktorý sa týka právnych nástupcov [REDACTED], že suma 35 552,54 eur patrí do dedičstva po nebohom pôvodnom žalobcovi, a to tak, že krajský súd túto časť žaloby zamietol. Inými slovami, dovolanie bolo podané celkom zjavne neoprávnenou osobou.

34. Vzhľadom na uvedené závery argumentácia sťažovateľa vyplývajúca z bodov 23 až 28 sa javí (z materiálneho hľadiska vzaté) ako nepodstatná. Je totiž už teraz evidentné, že v konečnom dôsledku (i keby súdny poplatok z dovolania bol riadne zaplatený) by muselo dôjsť k odmietnutiu dovolania ako podaného neoprávnenou osobou. Za takejto celkom špecifickej situácie sa javí bez ústavnoprávneho významu zaoberať sa argumentáciou sťažovateľa z dôvodu, že dovolanie sťažovateľa muselo byť odmietnuté podľa § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. januára 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu